

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Štev. 25. V Celovcu, v soboto, dne 10. decembra 1910.

Izhaja vsako drugo soboto

v Kranju (tiska Iv. Pr. Lampret izdaja konsorcij „Gorenjca“; odgovorni urednik Lavoslav Mikuš).

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročninam inserati naprej. Vsi rokopisi pisma in druge pošiljave naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno peti vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

Leto III.

Pozor!

Danes smo priložili vsem cenj. naročnikom položnice, katerih naj se blagovolijo poslužiti. Naročnina znaša 4 K na leto.

„Korošec“ bo izhajal tudi prihodnje leto. Ako se oglasi par sto plačujočih naročnikov več, kakor dozda, bo list, ki se je že udomačil med koroškimi Slovenci, izhajal vsak teden. Toliko v vednost na razna vprašanja glede tedenske izdaje. Zatorej, na noge! Somišljeniki, agitirajte pridno od hiše do hiše za razširjenje „Korošca“.

Ljudsko štetje.

Se tri tedne in vršilo se bo zopet ljudsko štetje, od katerega je odvisna naša moč in množina od države zahtevanih gospodarskih in kulturnih pripomočkov. Ni čuda, da se vsi vzbujeni narodi v Avstriji z neko izvanredno vnašo pripravljajo na izvršitev te najvažnejše statistične funkcije. Glavno načelo vsakega statističnega dela je, iskanje resnice. Zato pa bi se morala tudi ta statistična funkcija vršiti po strogo strokovnih in znanstvenih načelih, kar pa se tudi toplot zopet ne bo zgodilo, tako da bo i bodoče ljudsko štetje orožje političnih strasti in hujškarij in da bo števni

materijal bodočega štetja za presojevanje narodnostnih razmer v Avstriji neseljiv in neporabljiv.

Največji nemški učenjaki, posebno sedanji rektor dunajske univerze, dr. Bernatzik, so povdarjali, da občevalni jezik ni in tudi ne more biti prava podlaga ljudskega štetja, in da se mora nadomestiti z maternim jezikom. Tudi državni zbor je reševal to znamenito vprašanje in sprejel resolucijo proti občevalnemu jeziku in za materni jezik, toda vlada je šla preko mnenja državnega zbora in največjih učenjakov na dnevni red in zaukazala ljudsko štetje po starem kopitu. In tako se bo ponovila koncem meseca decembra ona očitna goljufija, katera nam je pred desetimi leti podala toliko ljudi našega jezika in naše krvi in nas ovirala v našem gospodarskem, narodnem in socialnem razvoju. Da bi se vsaj deloma preprečila posledice te očitne goljufije, bi se morale zrevolucionirati naše ljudstvo. Povedati se mu mora, kak pomen ima ljudsko štetje, kako se ima postavno vršiti, kake pravice imajo predvsem števni komisariji in kake pravice posamezni državljani. Na Slovenskem se je začelo v tem oziru posebno v nekaterih pokrajnih prav živahno gibanje. Z žalostnim srcem pa moramo konstatirati, da so ravno na Koroškem, kjer bi bil tozadevni pouk skoraj najbolj potreben in tudi najbolj uspešen, vsaj dosedaj izostali potrebni poučni shodi, na katerih bi se razpravljalo o važnem aktu ljudskega štetja. Morda so vodilni krogi na Koroškem zavzeli skrivno tiho taktiko, da bi ne opozorili na svoje priprave nasprotnikov, toda odkrito moramo reči, da se v tem vprašanju s takim delovanjem ne moremo zadovoljiti in da stojimo na stališču javne agitacije predvsem zaradi tega, kar bi morali govorniki na teh shodih razpravljati posebno o pravicah in o postopanju števnih komisarijev.

Števni komisar mora namreč, — da dožene, kateri jezik mora vpisati kot občevalni jezik dotične osebe — vprašati družinskega poglavarja ali samostojno živeče posamezne osebe; števni komisar se mora vzdržati vsakršnega vplivanja na dotično

osebo, kako naj odgovori; tudi ne sme stranko motiti z načinom vpraševanja. Te postavne določbe se števni komisariji, navadno nemškutarski učitelji, dosedaj na Koroškem niso držali, ampak z zasramovanjem in zaničevanjem ter z največjim terorizmom so vplivali na posamezne družinske poglavarje in jih na nepostaven in kazniv način prebarvali v Nemce. Znani so nam slučajji, da je števni komisar — nemškutarski učitelj — na izjavo družinskega očeta, da je Slovenec in da se v njegovi hiši občejuje izključno slovenski, odgovoril: Eno besedo pa gotovo znaš nemško! Družabni oče je to potrdil in takoj je vpisal učitelj celo mnogostevilno družino med Nemce. Taki gorostasni slučajji se pri prihodnjem ljudskem štetju ne smejo več prigoditi. Števnim komisarijem, ki bodo tudi to pot poizkušali pregovoriti posamezne osebe, bo treba posebno strogo gledati na prate. Take očitne goljufije se ne smejo več zgoditi.

Vsak državljan brez strahu lahko izjavi, da je Slovenec, da se v njegovi družini govori slovenski in da hoče potemtakem biti vpisan za Slovenca. Kdor bi dal števnemu komisarju napačno izjavo, ta bi goljufal sebe in celokupni narod slovenski, kateremu vlada reže pravice po njegovem številu. Kakor pri volitvah, tako je tudi pri ljudskem štetju vsak posameznik svoboden, števni komisariji so vladni pomagači, ki ne smejo vplivati na posamezne osebe, ampak napisati morajo, kar jim posameznik narekuje.

Vsak Slovenec naj se torej posluži te svobode, nobenega izdajalca ne sme biti med nami in naraslo bo naše število in naša politična moč.

Slovenščina na koroških kolo-dvorih.

V tej zadevi je svoj čas poslanec Grafenauer v državnem zboru pojasnjeval škandalozne razmere na Koroškem. Vsak se še spominja na razne aretacije na celovškem kolodvoru. V prvi vrsti je bil

PODLISTEK.

† Grof Lev Tolstoj.

(1828 — 1910.)

Velikega misleca, duhovitega pisatelja in plemenitega človekoljuba z Jasne Poljane ni več. Pred nekaj tedni se je poslovil od svojega stalnega bivališča, da bi v nemotenem miru prebil zadnje dni svojega življenja in v samotni dočakal tistega velikega trenutka, ko mu je sojeno iti s sveta. In ni čakal dolgo. Dne 20. t. m. ob 6. uri zjutraj je preminul po kratkem duševnem boju v Astapovem.

Grof Lev Tolstoj se je narodil dne 9. septembra 1. 1828. na Jasni Poljani, v guberniji Tula. Njegova mati, kneginja Volkonskaja, se je odlikovala po izrednem pripovedovalnem talentu. V obilni meri ga je sin Lev podedoval po nadarjeni svoji materi.

Po smrti staršev se je odpravil v Kazan in ondi tri leta pohajal vsučilišče. Vnemal se je že tedaj za ideje in nazore, katere je v poznejših letih zagovarjal z nenavadno odločnostjo in redko doslednostjo.

Nato se je naselil na Jasni Poljani, bavil se z modroslovjem in pisal prve povesti: „Otroška

doba“, „Deška doba“, „Mladiška doba“. Opisuje sam v njih svojo mladost in že tu graja hinavščino, katere je našel v plemenitaškem stanu toliko.

A dolgo ga ne strpi na Jasni Poljani. Vpiše se v armado in se bojuje na Kavkazu proti vstašem. Naravne krasote Kavkaza silno vplivajo nanj in preprosto življenje kozakov ob Tereku ga jako zanima. Tem vtiskom da duška v prekrasni noveli „Kozaki“, s katero mahoma zaslovi.

Leta 1854. in 1855. se udeleži bojev pri Sebastopolju in napiše s čudovitim realizmom „Sebastopolske povesti“, katere se nenavadno prikupijo ruskemu narodu. Tolstoj postane eden najpopularnejših pisateljev ruskih.

Ko izstopi iz hrupnega vojaškega življenja, potuje mnogo po inozemstvu in krene naposled domov, na Jasno Poljano, kjer se posveti književnosti in izobraževalnemu delu med sosednjimi kmeti.

Leta 1859. napiše roman „Rodbinska sreča“, v katerem pripoveduje, kako je našel srečo v tistem svojem rojstnem kraju, kjer dela, pa počiva, pa se bavi s knjigo, z glasbo in končno ustanovi srečno domače ognjišče.

Naslednje leto ustanovi na Jasni Poljani ljudsko šolo, piše šolske knjige in širi izobrazbo med kmeti.

Leta 1865. objavi slavni svoj roman „Vojna in mir“. Ozadje tvori prihod Napoleona in Francozov na Rusko. V prekrasnih, nedosežnih slikah predstavlja življenje podeželnega plemstva.

Deset let pozneje izide njegov roman „Ana Karenina“, katerega imenuje Turgenjev največje rusko književno delo. Pisatelj slika življenje višjih ruskih krogov ter pripoveduje, kako je iskal sreče in jo tudi našel v pravoslavni veri. A ta sreča je le navidezna, zopet je žrtev notranjih nemirov; prikoji si po svoje krščanko vero in pride v nasprotje s cerkveno in državno oblastjo.

V Tolstem se izvrši notranji preobrat. Zavrže vso kulturo in se vda normalni filozofiji. Pokmeti se, piše bogoslovne in polemične članke, izpovedanja, zlasti pa povesti za ljudstvo. Umirajoči Turgenjev ga prosi, naj se zopet loti resnega književnega dela, a zastonj. Tolstoj nadalje kmetuje, pomaga sosedom zidati peči in kopati greznice pa odkriva napake moderne kulture. Njegova zahteva je: izobraženi naj se pokmetijo, potem zavlada na zemlji kraljestvo božje.

V zadnjih večjih delih, v prekrasni kmečki drami „Moč teme“ in romanu „Vstajenje“ zastopa svoje ideje o krščanski ljubezni in duševni čistosti.

In tako se vedno iznova oglašajo veliki moralist Tolstoj. Pravoslavno duhovstvo škriplje z zobmi, kadar le sliši imenovati njegovo ime; dr

torej tudi «Slovenski klub», posebno pa dr. Šustersi informiran o vseh teh krivicah.

Pred kratkim je «Mir» zopet hvalil v eni sapi narodno delovanje dr. Brejca, dr. Šustersi in Grafenauerja. Toda resnica, da dr. Šustersi tudi v tem, za Slovence na Koroškem take važnem vprašanju, ničesar ni storil, se ne da zakriti, če mora «Mir» njegovo hvalo tudi še tako debelo tiskati. Kakor na Kranjskem dopušča vse narodne krivice, tako, oziroma še bolj, so mu narodne pravice na Koroškem deveta briga. Ravnotake kakor prej se dogajajo tudi sedaj po koledvorih na Koroškem slučaj, ki bi se v drugi državi sploh ne mogli zgoditi. Nekateri gospodične na celovškem koledvoru naravnost psujejo Slovence brez vzroka in na slovensko zahtevo se sploh ne ali redkokdaj dobi vozni list, tudi v popolno slovenskih krajih. Značilni slučaj:

Dne 30. junija t. l. se je peljal gospod župnik Gabron iz Bač v Beljak. V Bačah je zahteval vozni list kakor vedno slovensko in kakor to delajo tudi drugi domačini. V prejšnjih časih se je vozni list tudi na slovensko zahtevo vedno dobil. Pri tej priliki pa je rekel uradnik Hercog v ošabnem tonu: «Verlangen und sprechen Sie deutsch oder steigen Sie ohne Karte ein.» Gospod župnik je ponovil še enkrat svojo zahtevo, ponudil še enkrat denar, in ker ni dobil voznega listka, je odšel v vlak. Potem je izprevodniku takoj povedal, da nima lista, ponudil zopet denar, toda izprevodnik mu je diktiral takoj kazen šest kron. Gospod župnik se je potem v Beljaku pritožil in ni dobil dosedaj na to pritožbo odgovora, pač pa je dobil od finančne prokurature tožbo radi šestih kron. Ker je stvar bagatelna, bi seveda pred nemškim sodnikom ničesar ne opravil in plačal finančni prokuraturi le še več stroškov. Da se je stvar tako zgodila, so priče na razpolago.

To so razmere, ki v nobeni kulturni državi ne bi bile mogoče, če bi se ne našli slovenski poslanci, ki take stvari naravnost krijejo. To je sad kravje kupčije slovenskih klerikalcev z vlado na Kranjskem.

Dopisi.

Vellkovec. Predstojnik tukajšnje sodnije, ki je bil svoj čas član slovenskega društva «Triglav», ki je imel prej pristno ime Kapun, ki je pa zdaj nemškutar in si je izpremenil ime v Gallinger, se menda poteguje za mesto sodnega svetnika v Celju. Najbolj čudno je pa to, da se menda naslanja mož pri tem na klerikalce.

Vodičja vas pri Beljaku. Ciril-Methodova šola se boče začela graditi v kratkem. C. kr. okr. glavarstvo je dalo dovoljenje za zidanje z odlokom od dne 10. oktobra 1910. Slovenci, podpirajmo zato Ciril-Methodovo družbo, ker ta tako skrbi za nas koroške Slovence!

Iz zlljske doline. (Nemška zagrizenost.) Neko ljubljansko društvo je v slovenskem jeziku naprosilo fotografa Stieglerja v Smohorju na Koroškem, da bi mu dovolil reproducirati eno svojih razglednic. Stiegler je odgovoril v tej-le klasični

nemščini: «Ihr w. Schreiben erhaltend, muss leider bemerken, dass ich dieser Sprache nicht mächtig bin u. bitte deshalb, wenn Sie einen Wunsch haben, mir in Deutschen (!) zu schreiben, bin dan (!) gerne bereit...» Društvo je na to odgovorilo, da potem ne bo «gešefta».

Apače. Sredi meseca novembra smo imeli tu par res krasnih dni. 18. novembra pa je začelo, med tem, ko je ta dan po naših dolinah le deževalo in je v Ljubljani bil dež, snežiti. Padlo je 18. in 19. novembra snega do kolena. Nato je pa pritisnil hud mraz, tako da smo imeli 20., 21. t. d. 10° Celzija in še več mraza.

Z dežele. Ko prideš prvič na Koroško, se ti nekako čudno zdi, ko te čisto v slovenskem kraju pozdravljajo šolarji po nemško, kar je gotovo znamenje, da si je koroško nemštvo in nemškutarstvo pridobilo najbolj nevarno sredstvo proti nam Slovincem — šolo. Tu so takozvane utrakvistične šole, to se pravi, v šoli se poučuje nemško in slovensko, slovensko seveda le toliko, da je ime, torej slovenskim staršem pesek v oči. Po večini so po šolah nastavljeni nemški učitelji, kateri deco vzgajajo v nemškem duhu. Slovenske učitelje Slovincem krivična vlada pošilja v nemške kraje. Srečal sem iz take šole idočega dečka. Pozdravil me je nemško. Odzdravil sem mu slovensko, na kar je tudi on popravil in me slovensko pozdravil. Vprašal sem ga, zakaj ne pozdravlja slovensko, mi pa reče po nemško, da so učitelji rekli, da je lepše po nemško. Na vprašanje, če zna slovensko, mi pravi, da zna, pa da je lepše in boljše, če nemško govori. Ko sem ga vprašal o starših, kako govorijo, pravi, da slovensko, ker nemški ne znajo. Ni čuda, da se potem otroci ne nauče ne nemško, ne slovensko, debe v takih šolah in od takih učiteljev nadute pojme o blaženem nemškem jeziku, med tem, ko tako vzgojeni, res mislijo, da je naš mali jezik slovenski nekaj manjvrednega. Da potem tudi veliko starejših ljudi tako misli in se stajerdijanstvo in nemškutarija siri, se lahko razume. Da je v mestih, trgih in vaseh, katere se obdane kroginkrog od samih Slovencev, žal še veliko slabše kakor na Štajerskem, boste pač umeli. Štajerski Slovenci ste v tem oziru vendar že precej naprej, ker se vsaj povsod najde nekaj slovenskih trgovcev, gostilničarjev in obrtnikov, kateri so zavedni Slovenci in h katerim bi lahko vsi Slovenci hodili po svoje potrebe, ko bi narodna zavednost presinila vsakega rojenega Slovence v zadnji siromašni hišici. Pri nas na Koroškem pa v mnogih vaseh in trgih ne najdeš niti enega izmed «svojih», dasi jim nosi ubogo in premožnejše slovensko ljudstvo dannadan svoj denar v oderuške žepce. Za zahvalo pa se ti sovražniki Slovenstva norčujejo iz slovenskih ljudi, kateri so te nemškutarje obogatili.

Borovlje. (Prošnja.) Vsi člani-podporniki prvega telovadnega društva «Sokol» v Borovljah, ki se niso poravnali svoje članarine, so naprošeni, da bi to kmalu poravnali, ker imamo poravnati tudi mi isto «Gorenjski sokolski župi», kateri pripadamo, nismo pa v stanu tega poravnati. Zatorej prosimo!

Odbor.

Borovlje. Kar Vam bralcem «Korošca» gotovo še ni znano, da je pred kratkim ustrelil v našem slovenskem lovu v Resnici mlad lovec dva velika ptica-labuda, Vam tukaj sporočam, da sta bila ustreljena na približno 100 metrov ter merila v perutih razpeta 3 metre eden in tehta 10 kg. To je redka lovska sreča mladega lovca, ki mu jo iskreno želimo. Pripomnimo še, da je ta puška izgotovljena v naši slovenski Wernigovi tovarni v Borovljah. Zdaj pa poslušajte in strmite, kaj naši

posili-Nemci govore in pišejo o tem. Ravno istega popoldne so bili mamreč na lovu tudi naši borovski Nemci, in sicer v bližini Resnice v svojem lovu; tudi oni so zapazili ta dva ptica ter so menda tudi streljali nanje, pa nič zadeli. Eden izmed njih je menda cel popoldan čakal pri nekem mestu, pa ni dočkal te sreče, da bi streljal. Ko so pa izvedeli, da jih je ustrelil Slovenec, so hitro pisali iz gole zavisti v nekem nemškem listu, da sta ta dva labuda utekla nekemu posestniku v Vetrinju pri Celovcu in da jih naj plačajo itd. Pa ptica, ki sta se zalela k nam z Ogrskega, sta divja in ne domača in si naj to naši renegatje zapišejo za svoja debela ušesa, ki so to laž izmislili, in se kaj lepo potolažijo, da so se omenjeli jako ceno prodali. Čudno je, če bi jih ustrelili oni, bi ne bili iz Vetrinja, tako pa, ko se jih je ustrelilo v slov. lovu, pa so last nekega posestnika in bogve kaj in koga še vse. Kdo tem ljudem verjame, je vprašanje.

Borovlje. Pri nas se zopet sliši med ljudmi govorica o nekih gospodih, ki so baje člani nekega pevskega društva, katero sliši na ime «Alpenrose», da so nekje zopet precej napufali. Več o tem, ko bomo bolje informirani.

Iz Trsta. Volitve za to zavarovalnico so razpisane za 29. december in bodo volilni opravičeni dobili te dni glasovnice. Letošnje volitve bodo posebno važne, ker se bo volilo razsodišča. Opozarjamo vse opravičence, naj dobro shranijo glasovnice. Zeleti je tudi, da bi se delavci za te volitve bolj brigali, kakor prejšnjih let. Razmere v tej zavarovalnici so vnebovpijoče. Delavci in gospodarji vplačujejo ogromne svote, a če se slovenskemu delavcu kaj primeri, ne dobi ničesar, dočim se tržaska gospoda masti z njegovim denarjem. Sploh je čudno, da se delavstvo ravno za ta zavod, ki je za delavce največjega pomena, tako malo briga.

Narodne zadeve.

Kako se postopa s slovenskimi učitelji na Koroškem. Šolski nadzornik Benda je zagovarjal svoj čas nastavljanje slovenskih učiteljev na nemških šolah na popolnoma nemškem Zgornjem Koroškem s tem, da je ono samo začasno; po enem letu, ko se bodo oni privadili dovolj nemščini, prestaviti jih hoče na slovenske šole. Toda to se ni zgodilo; nasprotno. Deželni šolski svet je storil nov zločin nad slovenskim učiteljstvom na Koroškem. Ne le da morajo oni slovenski učitelji dalje zlučkovati na nemških šolah v nemškem delu dežele, prestavil je brez vsakega vzroka kar naenkrat Slovence nadučitelja Horvata na nemško šolo na koroško-laško mejo. Res neverjetno je že, kaj si vse že dovoljujejo oblasti proti Slovincem, ako to zahteva «Volksrat». Do bro bi bilo, da bi državni poslanec Grafenauer zopet enkrat «koroške razmere» malo pojasnil na pristojnih mestih.

Tajče site. V Gustopeči so pelili nemški fakini neko česko gespo z gnejnico. To pa zaradi tege, ker je govorila česko. — V Štoreh pri Celju pa so napadli nemškutarji slovenskega maldeniča in so ga grozno pretepli.

Zahtevajmo povsod Tolstovrško slatino! Dosedaj Slovenci nismo imeli slovenske slatine in smo imeli po gostilnah najbolj Preblavsko slatino. To slatino pa je dobil sedaj v svoje kremplje žid

žavna oblast zasega njegove spise. Nihče pa se ne upa položiti roke na osebno svobodo tega revolucionarja — moralista. Prevelik jim je ta mož. Cerkev in država imata spoštovanje pred njim iz sramu pred Rusko, pred vso Evropo.

Tolstoj je človekoljub v besedi in dejanju. Ko zavlada leta 1873 lakota v guberniji Samara, pohiti Tolstoj tja, prouči obupne razmere in napiše članek, ki je učinkoval kakor bomba. Država je bila prisiljena izdatno skočiti na pomoč lačnemu ljudstvu. Za časa splošne lakote na Ruskem leta 1891 tolaži Tolstoj stradajočo množico, pomaga ji z novci, ustanavlja zanjo ljudske kuhinje. Bil je Tolstoj srčno dober, predober človek, ki je rad delil z revežem in bednikom svoje imetje.

„Nad milijoni“ sta bili zadnji njegovi besedi! Da, sedaj biva njegov duh nad milijoni, njegov spomin pa živi med milijoni ljudi, spomin na tega izrednega pisatelja, neutrudnega iskalca in zagovornika resnice, nesebičnega človekoljuba.

Smešnice.

Dober spomin.

Starikava dama pripoveduje na plesu: «Kako hitro pač mine čas! Če se spominam na čas, ko sem šole začela plesati, se mi zdi, kakor bi bilo to šele včeraj.» — Plesalec: «Imate čudno dober spomin!»

Na komisarijatu.

Komisar: «Zakaj ste dali temu gospodu klofute?»

Kmet: «Vprašal sem ga nekaj in on mi ni dal niti odgovora. Razburil sem se in...»

Komisar: «Kako vam bi odgovarjal, saj je vendar gluhonem.»

Kmet: «Zakaj mi pa tega ni povedal?»

Nesporazumljenje.

Sodnik: «Ze trikrat ste bili kaznovani zaradi krađeža. Koliko ste dobili poslednjič?»

Zločinec: «Ne mnogo, slavni sodnik, dve kuri, enega prašiča in malo obleke.»

Nepotrebne skrbi.

Sosed: «Je to greh, gospod župnik, ogoljufati žida?»

Župnik: «Greh bi to bil, ampak vi žida ne goljufate.»

Filozof.

A: «Zakaj se ne oženite?»

B: «No, staro jaz nočem, mlada bi bila neumna, če bi me vzela — in neumne tudi nočem.»

Napredek.

Soseda: «Torej vaš Francel se sedaj uči puškarstva. Kako se mu pa kaj godi?»

Mati: «No, dobro, včeraj je že nesel na pošto pismo do Amerike.»

Mož-beseda.

Gospodar: «Kako bo z najemnino?»

Najemnik: «Morate mi odpustiti, to /pot jo vam ostanem dolžan.»

Gospodar: «To ste rekli že minuli kvartal.»

Najemnik: «Ali nisem bil tudi mož-beseda?»

Majhne porcije.

Gost: «Imel sem pečenega goloba s solato, juho, golaž, svinjsko pečenko, štiri žemlje...»

Natakarica: «Prosim, imate morda še kaj?»

Gost: «Da — glad imam.»

Presenečenje.

Gospodar: «Sir, katerega sem včeraj tukaj kupil, je bil res izvrsten.»

Trgovca: «O, jaz imam zmiroma dobro blago...»

Gospodar: «... nastavili smo ga mišim in vse do zadnje so pocrkale.»

Raztreseni profesor.

Profesor: «Kako se godi vašemu gospodu očetu?»

Dijak: «Moj oče je že eno leto mrtev.»

Profesor: «Saj res, hotel sem le, reči (zopet premišljuje) hm, ali je še zmiroma mrtev?»

Tajnik in dijak.

Tajnik: «Pijan pa se nikdar nisem prisel domov.»

Dijak: «Vem, ... jaz tudi zmiroma obležim v jarku.»

Ne zabite Ciril-Methodove družbe!

ali jud Ortner. Zaradi tega so proti Preblavski slatini celo nemški listi. Grde pa bi bile, če bi pili Slovenci še zanaprej nemško slatino in dajali naš denar nemškemu judu, ko imamo vendar slovensko Tolstovrsko slatino.

Koroški Nemci se hočejo učiti slovensko. Dosedaj so koroški Nemci vedno naglašali, da na Koroškem sploh ni Slovencev in da je znanje slovenščine na Koroškem popolnoma nepotrebno. V zadnji seji dež. zbora je pa nemški poslanec Burger priznal, da imajo koroški Nemci dovolj vzrokov, učiti se slovensko. Da pa dobe potrebne nemške učitelje, ki naj poučujejo slovenščino, je predlagal, naj deželni zbor dovoli vsoto 2000 K za podpiranje tistih dijakov, ki bi se hoteli posvetiti studiju slovenskega jezika na kakem vsučilišču. S tem mislijo vzgojiti dovolj materiala, ki naj bi zasedel tista mesta pri dvojezičnih uradih, ki so namenjena Slovincem. Koroški Nemci računajo torej tudi z dejstvom, da morajo tudi uradi na Koroškem končno vendarle sprejeti tudi slovenščino kot uradni jezik. Časi se izpreminjajo in Nemcem sedaj ne bodo pomagali niti kurzovci več.

Südmarka za slovenščino. Südmarka je razpisala šest stipendij po 150 K za tiste nemške učiteljske, ki se zavežejo naučiti se slovenščine in napraviti maturo iz nje ter »delovati« najmanj tri leta na »slovenskih solah na Koroškem«. Ali »Stajerc« ne bo protestiral proti temu, da celo Südmarka pospešuje učenje slovenščine s podporami in njegovo trditev, da slovenščina ni potrebna, na laž postavljajo, on sam pa mora okrog slovenskih trgovcev berati za inzerate.

Klerikalna strahovlada. Blizu Rudolfovega na Kranjskem je bil odpuščen iz službe mlad organist, zaradi tega — ker je bral »Slovenski Narod«. Tako bi se zgodilo tudi pri nas na Koroškem, ko bi si pridobili klerikalci moč.

„Kaj pa vam je tega treba bilo?“ Dne 4. novembra so imeli na Dunaju shod in posveto vanje zastopniki avstrijskih mest. Zastopnik nemškega Gradca, nemški uacijonalec skozinsko, po imenu Magg, je stokal, v kakih denarnih stiskah da je nemški Gradec. Mi pa pravimo: Kaj pa vam je tega treba bilo? Podpirali ste z velikimi svotami nemška društva, Nemce in nemčurje, da so se bolj ščuvali proti Slovincem. Pridne in zanesljive slovenske delavce ste spuščali iz služb edino radi tega, ker so bili Slovenci in ste jemali v službo lene in nezanesljive nemške pritepenice, ki so delali občini in davkoplačevalcem škodo.

Kakl so klerikalci. Na Kranjskem so imeli zdaj dopolnilne volitve v državni zbor. Stala sta si nasproti dva kandidata: naprednjak (Gangl) in klerikalec (Jarc). Seveda so napeli klerikalci vse sile in porabili so vse pripomočke (cerkev itd.), da je bil izvoljen klerikalec. Na nekem shodu je razkril duhovnik in dohtar svetega pisma (božji mož) nčvrednost klerikalne stranke s tem-le izgovorom: »Če izvolite Gangla (naprednega poslanca), vam bo on hotel storiti kaj dobrega, a mi (klerikalci) tega ne bomo pustili, saj imamo mi večino!«. Klerikalci so tu vsaj sami enkrat odkrite povedali, da se jim ne gre za dobrodit ljudstva, ampak, da se jim gre edino za komando in za izsesavanje ljudstva. Drugega nam nič ni treba pridetati, saj je dobro znano, da so ravno taki tudi naši koroški klerikalci. Kadar pridejo ti hinavci v našo hišo, zaprimo jim vrata in kadar bodo hvalili na kancu klerikalce, pa pojdemo ven iz cerkve.

Kako pokvarjajo pristna slovenska imena na Koroškem. Te dni sem dobil v roko neko uradno listino. A kako sem se začudil, ko sem dobil ime nekega pravega pristnega slovenskega Milovnika, izpremenjenega v grdo spakedranko: Millionig. Ko bi ne poznal moža, da je rojen pod slovensko streho, bi pač mislil, da je izšel naravnost iz Kalabrije. Ali bi se ne dal napraviti zakon, ki bi strogo zabranjeval tako pačenje.

— p —

Svetovna politika.

Enoten češki klub. Češki poslanci so se združili v enoten klub ter se je klub že konstituiral. Predsednik je bivši trgovinski minister Fiedler.

Trgovinsko pogodbo med Avstrijo in Srbijo je vlada predložila državnemu zboru. Ta pogodba dovoljuje Srbiji uvoz mesa od 15.000 zaklanih goved in 50.000 prešičev na leto, ob taki carini kakor za živo živino. Vlada hvali to pogodbo na vse pretege. V resnici je ta množina mesa tako neznatna, da ni ne za Avstrijo, ne za Srbijo velikega pomena.

Novi ruski minister za zunanje zadeve. Imenovan je ministrom za zunanje zadeve na Ruskem Sergij Dimitrijevič Sasonov. Dosedaj je opravljal te posle Izvolski. Sasonov je menda najmlajši zunanji minister v Evropi, ker ima komaj 45 let. Služil je pri poslanstvu v Londonu, pri Vatikanu je bil 10 let. Sasonov je poročen s sestro žene ministrskega predsednika Stolypina.

Na Portugalskem so konfiscirali samostanska posestva. Država je dobila pri tem 146 milijonov pesetov, t. j. skoraj 140 milijonov kron. Mnogo denarja in v tako mali državi.

Francoski poljedelski minister hoče odpraviti carino na koruzo in krompir, ker ne zadoštuje domači pridelek.

Angleška vlada se je odločila za razpust parlamenta in za nove volitve, ker ni mogla doseči sporazuma z lordi radi preosnove gospodarske zbornice. Asquith ima sicer v parlamentu sedaj precej močno večino in pravzaprav je nekoliko nespretno izzivati nove volitve, od katerih ne more pričakovati posebno velike izpremembe. Če znaša njegova večina nekoliko glasov večalimani, je stvarno precej vseeno. Zdi se pa, da od kralja ne more dobiti zagotovila, da potrdi nameravane demokratične zakone zoper gosposko zbornico, če ne pokažejo nove volitve, da ima vlada v tem vprašanju večino volilcev za sabo.

Književnost in umetnost.

Mirko Černič, medicinec, Telesni naš postanek, razvoj in konec. Poljudna znanstvena razprava s slikami. Cena K 1.60, po pošti K 1.80. Naroča se proti vnaprej poslani naročnini pri pisatelju (Dunaj IX. Währingergürtel 8/III), dobiva se pa tudi po knjigarnah. Pisatelj je izdal svoja predavanja, ki jih je imel v tržaškem »Narodnem domu« in ljubljanski »Akademiji« ter jih opremil s slikami. Ker je to dosedaj edina knjiga te vrste na Slovenskem, bo gotovo našla obilo čitateljev.

Gospodarska vprašanja.

Pridelovanje in razpečavanje mleka na Slovenskem.

Mlekarstvo se je v zadnjih letih na Slovenskem začelo krepko razvijati. To je gotovo dobro znamenje, da nečemo zaostajati za drugimi narodi, ki se že desetletja z najboljšimi uspehi pečajo s to velevažno panogo kmetijstva.

Mala mesta in trgi zalagajo z mlekom, maslom in drugimi mlečnimi izdelki v bližini bivajoči kmetje, ki spravljajo pridelek bodisi na trg, bodisi mesčanom in tržanom v hiše, navadno na mesečni »konte«. Da se velikih mest ne more zalagati samo iz bližnjih krajev, kaže dejstvo, da samo Dunaj potrebuje za svoje prebivalstvo dnevno krog 3 milijone litrov mleka. Da tudi kmetje, ki so oddaljeni od mest in železnic, morejo svoje mlečne prideleke spraviti v denar, se združijo v svojih krajih v gospodarska društva, največkrat pa v mlekarne zadruge. — Po drugih državah, n. pr. Danskem, v Švici in na Nemškem je mlekarstvo na združni podlagi zelo daleč pred nami, dasi lahko tozadevno tudi v naši državi že kažemo na lepe uspehe. Pri nas na Slovenskem imamo v raznih krajih mlekarne zadruge, ki se pečajo z izdelovanjem sirovega masla in sira ali pa tudi sveže mleko pošilja v daljina in bližnja mesta. Z zadovoljstvom opazujemo, da te prekoristne kmečke naprave vrlo napredujejo, dasi se jim ponekod kmet mnogokrat z nezaupanjem približuje. Vzrok temu je pač, ker med slovenskim ljudstvom še ni razširjena združna misel in ker je ljudstvo vsled v zadnjih letih se ponavljajočih polomov v duhovniških konzumnih društvih splašeno.

Nekaj besed o mlekarjih zadrugah! Jasno je, da si zadruga ne more na prvi hip preskrbeti poslopja in vseh strojev, potrebnih za pasteriziranje, prekuhanje in hlajenje mleka, predno ga odpošlje v oddaljena mesta. Zato ima dostikrat v poletnem času velike sitnosti in škode s sirjenjem in kisanjem mleka. Zgodi se tudi, da je mleko, katero prinese ali pošlje zadrugnik v mlekarno, po eno uro oddaljeni poti že skisano, ne da bi se gospodar ali gospodinja mogla raztolmačiti vzrok pokvarjenju mleka in pride vsled tega večkrat med voditelji mlekarne in med zadrugniki do nesporazumeljenja in celo do preprirov. Poglejmo pa si to belo tekočino, mleko imenovano, nekoliko bližje in videli bomo, da tudi v njej, kakor v vsaki tekočini, v vsaki kapljici nahaja na tisoče malih živalic, imenovani bacili, glivice, bakterije itd. Te živalice, ki jih lahko vidimo le z močnim povečalnim steklom, povzročajo kisanje in sirjenje mleka. Zakaj se mleko poleti skisa? Navedene živalice imajo lastnost, da se pri toploti od 15 do 40 stopinj Celzija strašno hitro množijo. Preiskano in dognano je, da se ena taka živalica v eni uri razmnoži na osem delov in tako se pomnoži število teh glivic v 24 urah na 1 in pol milijona, čez tri dni na 47 trilijonov in v 1 tednu v tako množino, da moramo to število pisati z 51 mesti. Ni čudo, če se mleko kisa in siri, če v njem kar mrgoli. Da se prepreči množenje teh glivic, je treba mleko ohladiti pod 15 stopinj, ker se pri taki temperaturi nahajajo v nekakem spalnem nedelujočem stanju. Zato je velike važnosti, da se

mleko takoj po molžu ohladi ter tako razmnoževanje glivic zmanjša. Ako pa hočemo mleko očistiti in bakterije umoriti, ga moramo razgreti nad 70 stopinj. Kakor je pri vseh drugih živalih več plemen, tako je tudi pri manjših živalicah nekaj plemen tako trdoglavih, da se dajo šele pri vročini 110 stopinj umoriti.

Ker nam od vseh strani preti nevidni sovražnik za mleko, se moramo tudi postaviti v bran in sicer z mečem »snage in reda«. Najboljši pogoj za razširjenje glivic je nesnaga, ki pride: 1.) od osebe, ki molze, 2.) od krave, 3.) od hleva, 4.) od nesnažne posode in zraka. Neobhodno potrebno je: 1.) da so osebe, ki molzejo, ter vsakdo ki pride z mlekom v dotiko, zdrave in snažne na telesu in obleki. Bolan človek lahko z mlekom prenese kal bolezn. 2.) Krava naj bo vedno snažna in naj ima dobro stajo, da ne pride pri molži v mleko dlaka, prah, muhe, deli gnoja in odpadkov, kraste, nastelja in krma. Z vsemi imenovanimi tvarinami se zanesejo v mleko najbolj škodljive bakterije. Posebno važnosti je snaga vime in okolice. Hlev bodi vedno snažen in zrčen; tik pred molžo ali med molžo se naj ne krmi. Krava se naj pred molžo z ležišča nažene, da se blato in dlaka v mleko ne naprši. Od vsake krave se naj mleko posebej iz hleva takoj odstrani. Posoda za mleko se naj po vsaki rabi z vrolo vodo dobro osnaži, da se umorijo vse škodljive glivice.

Posvetimo se z večje skrbjo in zanimanjem mlekarstvu in združništvu. Od tega je odvisen dober razvoj živinoreje ter kmečkega blagostanja. Ne samo za tiste, ki nosijo mleko v mlekarne, ampak tudi za one, ki ga porabijo doma, je važno, da se pridela dosti snažnega in zdravega mleka, ker uživa ga rado staro in mlado, kmet in gospod.

Namesto čebel nam bodo nabirale strd mravlje. V Meksiki (Amerika) so našli posebno vrsto mravlje. Te so bolj svetle, kakor druge mravlje in imajo tudi drugačen trup, kakor navadne mravlje. Zadnji del telesa je velik in tu notri nareja menda ta mravlja sladki sok. Gnezdo imajo te mravlje čez pol metra globoko pod zemljo. Belgijski učenjak dr. Wesmali, ki je preiskoval in poučeval te mravlje, pravi, da bi se iste udomačile tudi pri nas v Evropi in da bi nabirale sladkost tudi nam. — Zdaj smo čebelarji, potem bomo pa mravljari!

Raznoterosti.

S poštnimi znamkami je goljufal. V Petrogradu je prisla policija na vsled nekemu možu, ki je kupoval že rabljene poštne znamke. Iste je pošiljal potem svojim gotovim ljudem v Varšavo, kjer so odstranili ti raz znamke poštne pečate in so je prodajali potem zopet za nove. Dotični mož je imel nakupljenih znamk več kot za dva milijona kron.

Poroča v Ameriki. V New-Yorku se je poročil Fr. Šarc, doma iz Homca, z Marijo Sušnik iz Kamnika in Josip Lenček, doma iz Ihana, s Francko Grčar iz Domžal.

Povodnji na Laškem. Na Laškem imajo že več tednov sem povodnji. Marsikatera dolina je vsa v vodi, da se vidi, kakor bi nastalo tam, kjer so bile prej njive in travniki jezera, tudi marsikatera vas je v vodi. Ljudje morajo bežati v gorske kraje. Rake so vse neznansko velike. Tako je na primer narasla reka Parma za sedem metrov. Podrla je jezove in teče po njivah in travnikih. Jesenske setve so zasute nadeleč okoli s kamenjem, peskom i. t. d. Marsikje pa je odnesla de-roča voda vse rodovitno prst.

Na smrti obsojen je bil na Angleškem dr. Crippen. Dr. Crippen je bil oženjen, je pa svojo ženo umoril, razsekal truplo na drobne konca in pokopal tiste v kleti. Nato pa je hotel pobegniti z mlado deklino v Ameriko. Policija je pa zvedela za vse to in je prišla morilca z ljubico vred že kar na ladiji, v Ameriko grade. Oba sta morala nazaj na Angleško in začela so se sodnijska preiskovanja in obravnave. Porotniki so spoznali dr. Crippena krivim. Ni mu pomagalo rekuriranje na najvišje sodišče in tudi pomilostiti ga kralj ni hotel. Zato je moral dr. Crippen — na vislice.

Če gostilničar natoči preslabo, tedaj goljufa. Iz mesta, v katerem se naroči in popije največ ova (to je mesto Monakovo na Bavarskem), pišejo tole: Upravno sodišče je razsodilo, da se takemu gostilničarju, ki preslabo natoči pivo, lahko odreče pravica za točenje. Če pa že ima tako pravico, se mu pa tudi lahko vzame. Ravnotako je razsodilo tudi državno sodišče, da gostilničar ljudstvo goljufa, če natoči (ali pusti, da natočijo pri njem drugi) pivo tako slabo, da je v glazu za 5 centimetrov piva.

Neureča z avtomobilom. Pri Drazdanih je zavozil sofer avtomobil preveč na kraj ceste. Bil je istem kraju ceste 20 metrov globok prepad. V avtomobilu je bil k sreči zavržen soferja leša 1 mož. Ko je ta videl, da ni pomoči, je skočil z voza in si je zlomil obe nogi. Sofer je pa šel z avtomobilom vred 20 m globoko pa se mu ni zgodilo hudega, čeravno je priletel avtomobil dol s tako močjo, da se je ves zdrobil.

Darila.

Za društvo »Gorotan« je darovala šestorica rodoljubov v gostilni pri Hrastu na Poljani pri Prevaljah 6 kron. Hvala darovalcem!

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 5.000.000.

Rezervni zaklad K 500.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 1/2 %

od dne vloge do dneva vzdiga.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predkupne na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavelje.

Eskompt in inkasso menic. :: Borzna naročila.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Splitu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8— za komad. 1 26—24

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10— za komad.

Ustanovljeno leta 1885.

Ravnokar je izšel
Velik cenik
ur, zlatnine ter
srebrnine i. t. d.

13
3—2 Katerega na željo vsakomur pošljem

brezplačno.

Rudolf Rus v Kranju
urar - poleg lekarne K. Šavnika.

Ustanovljeno leta 1885.

Novosti založne tiskarne
Iv. Pr. Lampreta v Kranju

Zelo aktualno! Ravnokar je izšel Zelo aktualno

7. snopič poljudne zbirke „Več luči“:

:: Strašna grozodejstva v ::
samostanu čenstohovskem.

Cena 20 vin. S tremi slikami. Cena 20 vin.

Po zaplembi druga izdaja.

Dobiva se v tiskarni Iv. Pr. Lampret in po knjigotržnicah.

Izšel je 8. snopič zbirke „Več luči“

Joj, joj, ta neznosna draginja!

Korošci! Naročajte, pri-
poročajte in razširjajte vaš list! — Vsak
naročnik naj pridobi vsaj enega naroč-
nika! — Bodite povsod širitelji njegovega
poštenega prizadevanja!

Lovske puške

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim
strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska orožnotovarniška družba

Peter Wernig

družba z omejeno zavezo v Borovljah, Koroško.

Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Varstvena znamka:
„SIDRO“

Sinemet Capsici comp.,

nadomestek za 20 52—48

sidrov - pain - expeller

je vobče priznan kot **izvrstno, bolečino to-**
lažeče in odvajalno vmetenje pri pre-
hlajenju i. t. d. Dobi se ga v vseh lekarnah za 80 v,
K 1.40 in 2 K. Pri nakupu tega povsod priljubljenega
domaćega zdravila, naj se vzame le izvorne steklenice
in skatije z našo varstveno znamko „sidro“, kajti
potem je gotovo, da se je dobil izvirni izdelek.

Dr. Richterja lekarna pri „zlatem levu“

v Pragi

Elizabetna ulica šte. 5, nova.

Razpošiljatev vsak dan.

:: Našim rodbinam priporočamo ::

Kolinsko cikorijo.

Edina slovenska kislavoda

Tolstovrška slatina

je po zdravniških strokovnjakih priznana med
najboljšimi planinskimi kislimi vodami, je

izborna zdravilo

za katar v grlu, pljučih, želodcu in črevesih, za
želodčni krč, zaprtje, bolezni v ledvicah in me-
hurju ter pospešuje tek in prebavo. Tolstovrška
slatina ni le izborna zdravilna, temveč tudi
osvežujoča

namizna kislavoda.

Odlikovana je bila na mednarodni razstavi v
Inomestu 1896 in na higijenični razstavi na Du-
naju 1899. 8 12—10

Naroča se pri **oskrbništvu Tolsto-**
vrške slatine, pošta **Guštanj** (Ko-
roško), kjer se dobe tudi ceniki in prospekti.

Del čistih dohodkov gre v narodne namene.

Slovenci! Svoji k svojim! Zahtevajte povsod
le Tolstovrško slatino! Vsaka slovenska gostilna
naj ima le edno slovensko kislavo.

Slovenci, ne zablite družbe
SV. CIRILA IN METODA

Mestna hranilnica v Radovljici

je prvi, najvarnejši in največji denarni zavod za nalaganje denarja
na Gorenjskem.

Mestna hranilnica v Radovljici obrestuje vse hranilne vloge po 4 1/4 od sto. Vse narasle in nedvignjene obresti **prilpisuje dvakrat**
na leto h kapitalu in sicer 30. rožnika in 31. grudna, ne da bi bilo treba to zahtevati. Rentni davek od teh obresti plačuje Mestna
hranilnica sama, tako, da dobi vsak vložnik 4 K 25 vin. od sto čistih obresti in poleg tega še dvakratne obrestne obresti na leto.

Za vse vloge in njih obrestovanje jamči v smislu od c. kr. deželne vlade za Kranjsko v imenu c. kr. ministrstva notranjih zadev
potrjenih pravil **mesto Radovljica** z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo — in poleg
tega hranilnica s svojim premoženjem in svojim rezervnim zakladom, ki znaša sedaj čez 200.000 K.

Mestna hranilnica v Radovljici daje največjo varnost za hranilne vloge izmed vseh drugih denarnih zavodov na Gorenjskem.
Zato nalagajo c. kr. okrajna sodišča in drugi c. kr. uradi vse vloge nedoletnih otrok in druge denarje le pri tej mestni hranilnici.

Kdor želi iz drugega denarnega zavoda prenesti denar v Mestno hranilnico v Radovljici, izroči naj ji le vložno knjižico, da se obre-
stovanje ne pretrga, dvig preskrbi hranilnica sama.

Kdor želi pri Mestni hranilnici v Radovljici nalagati denar po pošti brezplačno, zahteva naj pri hranilnici poštne položnice, katere
so vsakemu na razpolago.

Posojila na zemljišča

dovoljuje proti 5% obrestovanju na amortizacijsko dobo, katero si lahko vsak dolžnik sam določi, namreč proti vračilu na 14, 16 1/2,
19 1/2, 25 ali 36 let, izjemoma tudi na 50 let.

Tako vračilo je za vsakega dolžnika zelo ugodno, ker poplača napravljeni dolg z malimi odplačili mimogrede z obrestmi. Kdor si iz-
posodi drugod recimo 300 K s 6% obrestmi, plača zanje v 36 letih 648 K golih obresti, ostane torej še vedno 300 K dolžan. **Dolžnik**
Mestne hranilnice v Radovljici se pa dolga docela iznebi, dasi plača v celoti dobi še za 97 vin. manj.

Nadalje dovoljuje posojila tudi na menice in proti zastavi vrednostnih papirjev.

Tudi za posojila je Mestna hranilnica v Radovljici prvi zavod na Gorenjskem.

Kdor želi najeti posojilo ali dobiti kaka druga pojasnila, zglesi naj se v hranilnični pisarni nasproti c. kr. okrajnega sodišča, kjer se
uraduje **vsak dan od pol 9. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldne** razen ob nedeljah in praznikih

Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Radovljici.